

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 23.5.2005
COM(2005) 208 galīgā redakcija

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM

Eiropas kosmosa politika – sagatavošanas elementi

{SEC(2005)664}

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM

Eiropas kosmosa politika – sagatavošanas elementi

SATURA RĀDĪTĀJS

IEVADS	3
1. STRATĒGIJA	4
2. LOMAS UN PIENĀKUMI.....	6
2.1. Lomas.....	6
2.2. Pārvaldība.....	7
3. PRIORITĀTES UN IZMAKSAS	7
3.1. Prioritātes	7
3.2. Izmaksas.....	8
4. ĪSTENOŠANA.....	9
4.1. Rūpniecības politika.....	9
4.2. Starptautiskā sadarbība.....	10
4.3. Instrumenti	11
4.4. ES programmu pārvaldība.....	12
4.5. Reglamentējošā un iestāžu struktūra.....	12

IEVADS

Saskaņā ar ES un EKA vispārējo nolīgumu izveidotā Kosmosa padome kopīgā ES prezidentūras un Eiropas Kosmosa aģentūras (EKA) Padomes priekšsēdētāja vadībā 2004. gada 25. novembrī noturēja sēdi ministru līmenī, kuras pamatievirzēs¹ pieņēma lēmumu, ka savā otrajā sēdē tā:

„Atzīs un noteiks Eiropas Kosmosa programmas prioritātes, ieskaitot paredzamo izdevumu novērtējumu;

noteiks ES, EKA un citu Eiropas Kosmosa programmā ieinteresēto grupējumu, lomu un pienākumus, kā arī atbilstošus finansēšanas avotus;

noteiks rūpniecības politikas principus un finansējuma principus, kas saistīti ar Eiropas Kosmosa programmas īstenošanu”.

Ar šo dokumentu reaģē uz minētajām pamatievirzēm. To ir izstrādājis ES un EKA kopīgais sekretariāts. Kopā ar dalībvalstīm dokuments tika apspriests Kosmosa politikas augsta ranga ekspertu grupā. Turklāt 2005. gada 5. aprīlī notika sarunas ar rūpniecības pārstāvjiem. Visbeidzot, pamatojoties uz 2005. gada 7. jūnijā plānotās Kosmosa padomes otrās sēdes pamatievirzēm, kopīgais sekretariāts ir paredzējis pārstrādāt šo dokumentu, pārveidojot sagatavošanas elementus konkrētākā priekšlikumā par Eiropas kosmosa politiku un ar to saistīto programmu, kuru jāiesniedz Kosmosa padomes trešajā sēdē. Galīgajā priekšlikumā ņems vērā atklāta konsultāciju procesa rezultātus.

Eiropas kosmosa politika ietvers: stratēģiju ar noteiktiem mērķiem, galveno dalībnieku lomu un pienākumus šo mērķu sasniegšanā, Eiropas Kosmosa programmu, ar ko nosaka galveno dalībnieku prioritātes, kā arī savstarpēji saskaņotu īstenošanas principu kopumu.

¹ II pielikums 15000/04, pieņemts ES KONKURENCES Padomes 2624. sēdē (15259/04, 11. punkts).

1. STRATĒGIJA

Kosmosa darbības ir ar stratēģisku nozīmi to ieguldījuma Eiropas izveidē dēļ. Kosmos ir instruments, kas kalpo Eiropas Savienības, tās dalībvalstu un iedzīvotāju politikas atzariem – stratēģiskai ietekmei, zinātnes attīstībai, ekonomiskai izaugsmei zināšanu ekonomikai un drošībai.

ES globālā loma kļūst arvien lielāka. Pēc paplašināšanās ir pieaugusi ES stratēģiskā ietekme. Tas prasa pārdomāt, pielāgot un radīt nepieciešamos instrumentus, tai skaitā arī kosmosa politiku.

Priekšnoteikums turpmākiem panākumiem šajā jomā ir Eiropas nākotnes skatījuma uz kosmosu un no tā izrietošo prioritāšu noteikšana. Ir skaidri jānosaka Eiropas vēlmes, lai katra iesaistītā iestāde vai privātuzņēmums varētu ieguldīt šo prioritāšu izpildei nepieciešamos līdzekļus. Kosmosa darbības ir plašākas par tādu starpnozarju politiku kā, piemēram, pētījumi un jauninājumi. To plašums ietekmē daudzus Kopienas politikas atzarus.

Izaugsmei un nodarbinātībai kosmos ir rūpniecības nozare ar stratēģisku nozīmi un tādējādi daļa no izaugsmes un nodarbinātības stratēģijas. Kosmosa izmantošana veicina ekonomisko aktivitāti un būtiski svarīgo valdību atbalstu, ar savu nozīmīgumu izejot ārpus pētniecības vides. Tās efektivitāte ir atkarīga no integrācijas ar zemes sistēmām, lai izmantotu to salīdzinošās priekšrocības. Labumi, ko dod kosmosa izmantošana, ir jūtami visā Eiropā. Jauninājumi, ko galvenokārt izstrādē mazie un vidējie uzņēmumi, attīsta jaunu pielietojumu tirgus.

Ar kosmosu saistītiem zinātniskiem pētījumiem un to pielietojumam ir nozīmīga loma uz zināšanām balstītas Eiropas sabiedrības konkurētspējas nostiprināšanā. Lielas un sekmīgas kosmosa izpētes misijas Eiropas vadībā priekšplānā ir izvirzījušas EKA un tās dalībvalstis, Eiropas zinātnieku kopienu, kā arī rūpniecības un pakalpojumu nozares. Zinātniskie un rūpnieciskie kosmosa pētījumi ir spēcīgs dzinulis jaunu tehnoloģiju attīstībai, kurām turpmāk ir plašs pielietojums, kas dod labumu kā sabiedrībai, tā arī videi. Kosmosa izpēte ir nozīmīgs ieguvums Eiropas integrācijai, ne tikai tās tehnisko iespēju dēļ, bet arī tādēļ, ka Eiropai tā nozīmē globālu pārdrošu pasākumu un izaicinājumu.

Eiropas drošības politika attīstās strauji. Šajā politikas virzienā nozīmīga loma būs kosmosa apgūvē balstītai situācijas izpratnei un reaģēšanas spējai. Atšķirības starp aizsardzības infrastruktūru un iekšējās drošības infrastruktūru un to sistēmām kļūst izplūdušas un ir jāprecizē to kopēja izmantošana. ES Padome ir atzinusi, ka kosmosa apgūves ieguvumi var būt noderīgi gan palielinot ES spējas krīžu pavarēšanas jomā, gan arī cīņā pret citiem drošības apdraudējumiem. Tāpēc tā ir apstiprinājusi ideju, ka noteiktām un saskaņotām Eiropas drošības un aizsardzības politikas (*ESDP*) jāatspoguļojas globālajā ES kosmosa politikā un Eiropas Kosmosa programmā².

² Padomes Dokuments Nr. 11616/1/04 REV 1, apstiprināts 2004. gada novembrī (Biļetens ES 11-2004 1.6.16. punkts)

ES ir nepieciešama garantēta piekļūšana kosmosa objektu izstrādāšanas, palaišanas un darbības jaudām, kuras garantē neatkarīga potenciāla, stratēģiskās starptautiskās partnerības un balstīšanās uz tirgus spēkiem apvienojums. Eiropas ieguldījumi kosmosa infrastruktūrā un pakalpojumos ietekmē un nāk par labu kaimiņvalstīm, jaunattīstības valstīm un starptautiskajiem partneriem. Tādējādi kosmosa politikas starptautiskā dimensija palielināsies.

Šodien Eiropas uzņēmumi ir nozīmīgākie satelītu ražošanas, palaišanas iekārtu un satelītu operatoru pasaules komercitirgus dalībnieki; Eiropai ir attīstīta tehnoloģijas bāze, un tās izcilība zinātnē ir vispāratzīta. Tas viss ir sasniegts ar izdevumiem kosmosa izpētē, kas ir sešas reizes mazāki nekā Savienotajām Valstīm. Eiropas kosmosa nozarei ir jā saglabā šī izcilība par pieņemamu cenu.

Pirmās Kosmosa padomes sēdē 2004. gada novembrī dalībvalstis pauda vēlmi paplašināt ES dimensiju kosmosa politikā. Tās atzina, ka kosmosa izpētes darbības var dot savu ieguldījumu Eiropas politikas mērķu sasniegšanā daudzās jomās³, bet to īstenošanai jāizmanto esošais Eiropas potenciāls, jo īpaši Eiropas un valstu kosmosa aģentūras.

Pilnīga zinātniskā, tehnoloģiskā un rūpnieciskā potenciāla izvērsšana, kā arī ekonomisko un stratēģisko labumu gūšana no kosmosa izpētes prasa ilglaicīgas finansējuma saistības. Papildus esošajam EKA un valstu finansējumam, izšķiroša nozīme būs ES investīcijām. Ņemot vērā relatīvi ierobežoto pieejamo valsts līdzekļu apjomu ar kosmosu saistītām darbībām salīdzinājumā, piemēram, ar ASV, ir būtiski svarīgi finanšu resursus izmantot pēc iespējas efektīvi, gūstot pilnu atdevi no ieguldījumiem.

Efektīva pienākumu sadale starp ES un dalībvalstīm darbībās, kas saistās ar kosmosu, nozīmē, ka nozīmīgāko Eiropas dalībnieku valsts sektora finanšu un nefinansiālie resursi ir jākoordinē un vienam otru savstarpēji jāpapildina. Tas nozīmē, ka visiem dalībniekiem jāvienojas par savu lomu un pienākumiem un jāpalielina pārskatāmība, proti, jāpanāk optimizēta plānošana un resursu izmantošana. Augoša resursu izmantošanas efektivitāte radīs un piesaistīs turpmākus valstu un privātos ieguldījumus.

Uzņemoties savu lomu un pienākumus, katram dalībniekam jābūt drosmei noteikt prioritātes, ko rada lietotāju vajadzības un prasības. Programmā nozīmīga vieta tiks ierādīta pielietojumam (ar zemes sistēmām integrētu kosmosa sistēmu izmantošanai). Tas dos iespēju lietotājiem atrast nepieciešamo finansējumu, ar to nostiprinot valsts sektora tirgu. Bez tam, ES ir vajadzīgas garantētas un konkurenci izturošas spējas kosmisko objektu palaišanas un darbības jomā, kas ir viena no Eiropas kosmosa politikas sastāvdaļām.

ES jāņem vērā, ka liela daļa no infrastruktūras, uz kuru paļaujas Eiropa, pieder dalībvalstīm un ne vienmēr ar to ir jādalās ES līmenī, jo īpaši ar sistēmām, kas saistītas ar aizsardzību; ka eksistē trūkumi, kas netiks pārvarēti ar esošajiem plāniem, un ka datu saskarnes ne vienmēr ir saskaņotas pat jau esošajiem un iepļānotajiem satelītiem. *Galileo* un Globālais monitorings par vidi un drošību (*GMES*) šobrīd ir vismodernākie pielietojuma projekti. Kosmosa sistēmas, kas uzraudzības darbībās, komunikāciju tīklos un pakalpojumos ir integrētas ar zemes komponentiem, arvien vairāk kļūst par svarīgu elementu galvenajos ES politikas atzaros, ieskaitot transportu, lauksaimniecību, vidi, drošību un informācijas sabiedrību.

³ 2624. Eiropas Savienības Padomes tikšanās *COMPETITIVENESS* (15259/04 31. punkts)

Eiropas kosmosa politikas īstenošana attīstīs:

- (a) nozaru rūpniecības politiku, radot iespēju Eiropai nodrošināt nepieciešamos rūpnieciskos un izšķirošos tehnoloģijas resursus un zināšanas, tajā pašā laikā izveidojot globāli konkurētspējīgu kosmosa rūpniecību;
- (b) starptautiskās sadarbības politiku, kas atbilst gan plašākiem Eiropas ārējo attiecību politikas ģeopolitiskiem mērķiem, ieskaitot kaimiņattiecību politiku, gan arī kosmosa sistēmu efektīvai ikdienas darbības nodrošināšanai;
- (c) investīciju instrumentus programmām un to efektīvas pārvaldības nodrošināšanai.

2. LOMAS UN PIENĀKUMI

2.1. Lomas

Lomas un pienākumi Eiropas kosmosa politikā jānosaka tā, lai panāktu skaidru un savstarpēji papildinošu uzdevumu sadali un lai tās būtu saskaņā ar esošajiem tiesību aktiem. Galvenie dalībnieki ir notikuši savas galvenās lomas, ņemot vērā savstarpējos nolūkus.

ES uzņemas:

- noteikt prioritātes un prasības kosmosā izvietotām sistēmām, kas kalpo ES galveno politikas mērķu sasniegšanai un iedzīvotāju vajadzību apmierināšanai;
- šim nolūkam sakopot politisko gribu un lietotāju pieprasījumu;
- nodrošināt ES politiku atbalstošu pakalpojumu pieejamību un nepārtrauktību, šim nolūkam finansējot attiecīgus sākotnējus pētījumus; atkarībā no apstākļiem pārņemt pakalpojumus vai nodrošinot kosmosa sistēmu izvēršanu un darbību; kā arī noteiktā kārtībā stimulējot lietotāju līdzekļu piesaisti,
- lai nodrošinātu kosmosa sistēmu integrāciju ar atbilstošām zemes un *in situ* sistēmām, veicinot lietotājiem nepieciešamo pielietojuma pakalpojumu attīstīšanu, kas atbalsta ES politiku;
- izstrādāt optimālu reglamentējošu vidi jauninājumu ieviešanai;
- veicināt Eiropas nostājas koordināciju starptautiskajā sadarbībā.

Es darbības kosmosā tiks īstenotas, izmantojot esošo Eiropas potenciālu, jo īpaši Eiropas un atsevišķu valstu kosmosa aģentūru, rūpniecības u.c. iespējas. ES arī stimulēs jaunu pakalpojumu attīstību, lai izmantotu labumu, ko dod kosmosa sistēmas rūpniecībai un iedzīvotājiem visā Eiropā.

EKA loma tās dalībvalstu un sadarbības partnervalstu lēmumu pieņemšanā būs šāda:

- atbalstīt kosmosa pielietojumprogrammu ar kosmosu saistītās daļas tehnisko specifikāciju, īpašu uzmanību pievēršot ES prasībām;

- izstrādāt un ieviest kosmosa tehnoloģijas, jo īpaši kosmosa pieejamības, zinātnes un izpētes jomās;
- saglabāt izcilus sasniegumus kosmosa un ar to saistītajos zinātniskajos pētījumos;
- konsultēt ES par kosmosa pētījumu prasībām, lai veicinātu pakalpojumu pieejamību un nepārtrauktību;
- īstenot starptautisko sadarbību EKA vadīto programmu ietvaros.

Kosmosa padomē pārstāvētās atsevišķās dalībvalstis, ņemot vērā subsidiaritātes principu, Eiropas kosmosa politikā noteiks pamatprincipus valstu īstenotajām programmām, kā arī paredzēs to vietu vispārējā Eiropas Kosmosa programmā, kur tās dos savu ieguldījumu programmas mērķu sasniegšanā.

Lielākā daļa ES un EKA dalībvalstu jau iegulda līdzekļus meteoroloģisko, klimata un vides uzraudzības satelītu darbībā ar savu līdzdalību *EUMETSAT* organizācijā un kopā ar citiem *EUMETSAT* dalībniekiem varētu noteikt savu lomu *GMES* darbībā.

Turklāt Eiropas Kosmosa programma ņems vērā ieinteresēto privātā sektora grupējumu intereses. Programmas vadība maksimāli paplašinās to produktu un pakalpojumu izstrādāšanu, ko privātais sektors piegādā valdības un komerciālajiem patērētājiem. Kur iespējams, īpaši izpētīs valsts un privātā sektora partnerattiecības riska sadalījumā. Programmas ieviešanas un periodiskas pārskatīšanas laikā konsultācijas notiks ar visām ieinteresētajām grupām.

2.2. Pārvaldība

Baltoties uz Eiropas kosmosa politiku, ES jāveicina zinātnes un tehniskā attīstība, rūpnieciskā konkurētspēja un savas politikas ieviešana. Ciešāka ES politikas nozaru un tām kalpojošo kosmosa darbību integrācija palielinās kā šo nozaru, tā arī kosmosa politikas efektivitāti. Ar kosmosu saistītajās darbībās Eiropā ir daudz dalībnieku. Jānodrošina to darbību savstarpējā papildināmība. Tāpēc Eiropai ir jāoptimizē savas kosmosa pārvaldības scenārijs.

Dalībnieki izmantos Eiropas tehniskās iespējas, atkarībā no darbības veida sasaistīti tīklojumā, kas pazīstams ar nosaukumu „centru tīkli”. EKA koordinēs centienus pārveidot ar kosmosu saistīto valsts infrastruktūru nolūkā paaugstināt programmu efektivitāti. Ierobežotā valsts finansējuma dēļ; ir nepieciešama finanšu resursu konsolidācija.

3. PRIORITĀTES UN IZMAKSAS

3.1. Prioritātes

Sastādot Eiropas Kosmosa programmu, tās galvenie dalībnieki apspriedīs savas prioritātes un, saskaņā ar atbilstošajām saistībām, par ko panākta vienošanās, pirms galīgo lēmumu pieņemšanas ņems vērā viens otra ierosinājumus. Tādējādi programmā būs iespējams sasniegt vairāk nekā tas būtu iespējams, darbojoties atsevišķi.

Prioritātes nosaka saskaņā ar kosmosa izmantošanas un izpētes mērķiem. Izmantošanas virzītājspēks ir lietotāji un tā uzskata kosmosu kā instrumentu politikas mērķu sasniegšanai. Savukārt izpēte pievēršas tikai kosmosam raksturīgiem mērķiem, uzskatot Visumu par vietu

atklājumiem, ieskaitot pētniecības pamatinstrumentu radīšanu un zinātnisko atziņu uzlabošanu. Plašāka informācija par turpmāk aprakstītajām prioritātēm iekļauta B pielikumā.

Tā kā ES intereses galvenokārt saistās ar kosmosa izpētes ieguldījumu savas politikas sasniegšanā, tās darbība koncentrējas uz pielietojuma jomu. Jau tagad ar Kopienas politikas īstenošanu saistītas vajadzības iekļaujas to darbību apjomā, kurās tiek izmantota kosmosa pētījumos iegūtā informācija. Šīs vajadzības paplašināsies, jo īpaši pieaugot ES globālajai darbībai, kas balstās uz globālās vides, dabas resursu un drošības vajadzību neatkarīgu novērtējumu. It īpaši ES ņems vērā pielietojuma (vienalga, komerciālai vai valstiskai izmantošanai paredzēta, ieskaitot drošības aspektu) ekonomisko potenciālu, tā izmantošanas tehnoloģiju brieduma pakāpi un to, vai tirgus spēki vieni paši spēj apgādāt Eiropas lietotājus ar tiem vajadzīgajām sistēmām.

Tāpēc par ES prioritātēm uzskatāmas:

- *Galileo* – lietotājus interesējošā pielietojumprogramma, kas jāizstrādā un jāizmanto;
- *GMES* sākumstadijā, kam ir nepieciešama kosmosā un uz zemes bāzētu uzraudzības sistēmu integrācija lietotājiem vajadzīgajos darbības pielietojuma pakalpojumos. Tā kļūst par otru ES flagmani, kas spēj mobilizēt Eiropas dalībniekus un resursus vides un drošības politikas atbalstam. To cieši koordinēs ar Zemes novērošanas grupas (*GEO*) iniciatīvu, kas radīta, lai veiktu plašākus un ilgstošākus Zemes novērojumus starptautiskā līmenī, ar to palīdzot pētījumiem par visi un ilgtspējīgu attīstību.
- Ilgtermiņa pētījumi par satelītu saziņas tehnoloģijām „i2010” (Eiropas informācijas sabiedrība 201. gadā) iniciatīvas kontekstā saglabā savu nozīmi kā integrētas pieejas informācijai un elektroniskai saīņai sastāvdaļa.

EKA galveno uzmanību pievērsīs kosmosa izpētei un tiem pamatinstrumentiem, no kuriem ir atkarīga kā kosmosa izmantošana, tā arī pētīšana: piekļuve kosmosam, zinātniskajām atziņām un kosmosa tehnoloģijām. Attiecīgi tās prioritātes būs garantētas un konkurētspējīgas piekļuves kosmosam nodrošināšana ar dažādu paaudžu nesējraķetēm; saglabājot augstu līmeni kosmosa zinātnē (obligātā Zinātnes programma), pētījumos no kosmosa (Zemes zinātne ar Zemes novērošanas satvarprogrammu) un pētījumos kosmosā (pētījumi par dzīvību un fizikas pētījumi starptautiskajās kosmosa stacijās); izmantojot savu zinātību planētu sistēmas izpētē ar robotu un cilvēku palīdzību; kā arī attīstot tehnoloģijas, lai uzturētu konkurētspējīgu kosmosa rūpniecību, kas pielāgota Eiropas nākotnes kosmosa sistēmu vajadzībām.

Kosmosa padomes dalībvalstis aicina ieviest savas prioritātes Eiropas Kosmosa programmas sagatavošanā, pilnībā ievērojot savas jau paredzētās programmu prioritātes EKA un ES ietvaros.

3.2. Izmaksas

Šo prioritāšu izmaksas ES, EKA un dalībvalstu programmās noteiks nākamā mēnešu laikā un pakļaus normālai budžeta un programmu apstiprināšanas procedūrai. Šis paziņojums nekādā ziņā neietekmē notiekošās apspriedes par paredzamo ES finanšu plānu. Ar savu centienu koordināciju dalībnieki panāks, ka jauni ieguldījumi dos papildu rezultātus.

4. ĪSTENOŠANA

4.1. Rūpniecības politika

Visā pasaulē valstis vada kosmosa nozari – gan ieguldot līdzekļus pētniecībā un attīstībā un infrastruktūrā, gan kosmosa izmantošanā un tās reglamentēšanā. Komerctirgus darbojas telekomunikācijās un apraidē, dažos pakalpojumu veidos, kas saistīti ar navigāciju un Zemes novērošanu, un, ierobežotā veidā arī palaišanas iekārtu darbībā. Tirgu raksturo ierobežots piegādātāju skaits, kā arī liels sabiedriskais pieprasījums. Kosmosa nozare izmanto tehnoloģiskus risinājumus ar augstu riska pakāpi un ilgstošu ieguldījumu ciklu. Tai ir vajadzīgas projektēšanas, izstrādāšanas un ražošanas spējas.

Starptautiski konkurētspējīga kosmosa nozare ir būtiski svarīga Eiropas ekonomisko un politisko mērķu sasniegšanā, ar to dodot savu ieguldījumu izaugsmes un nodarbinātības stratēģijā. Tā izmanto augsti kvalificētu darbaspēku, kas ir svarīgākais faktors uz zināšanām balstītā saimniecībā. Eiropas Kosmosa politikas īstenošanai ir vajadzīga šai nozarei īpaša rūpniecības politika, kas ļauj Eiropai uzturēt zinātību un neatkarību izšķirošo tehnoloģiju, kā arī konkurētspējas jomā, neizkropļojot konkurenci.

Eiropas kosmosa rūpniecība lielā mērā ir atkarīga no komercpasūtījumiem, kas ir atvērti globālai konkurencei. Nereti aizjūras piegādātājiem atvērto Eiropas komerciālo un institucionālo tirgu zemais līmenis šo rūpniecības nozari padara jūtīgu pret jebkādu lejupslīdi tirgū. Politikai jāņem vērā nepieciešamība uzturēt Eiropas stratēģisko potenciālu un spējas, kā arī nodrošināt darba ražīgumu.

Uz zemes izvietotie dienesti un pakalpojumu nozares, kas izmanto kosmosa sistēmas, ir vēl lielāks izaugsmes un nodarbinātības stimuls. Pieeja, ka ievēro lietotāju intereses un integrācija ar citām tehniskajām infrastruktūrām radīs komerciālo un sabiedrisko pakalpojumu strauju izaugsmi, kas, kā sagaidāms, veicinās saimniecības izaugsmi un darba vietu radīšanu.

ES rūpniecības politikā iekļaus:

- (a) **reglamentēšanas** un **standartizācijas** darbības, ieskaitot piekļuves nodrošināšanu frekvenču spektra un orbitālajiem resursiem un piemērotas tiesiskās sistēmas izveidi kosmisko pakalpojumu izmantošanas atbalstam un veicināšanai visās jomās. Šim nolūkam ņems vērā kosmosa un uz zemes izvietoto sistēmu savietojamību.
- (b) rentablas **iepirkumu politikas** pielietošanu, kas pielāgota jaunajai ES rūpnieciskajai videi un atbilst attiecīgajiem Kopienas tiesību aktiem. Tā veidosies, kad ar *in situ* uzraudzības un citām zemes sistēmām integrētas kosmosa sistēmas attīstīsies lietotāju politikas rezultātā un ar laiku lietotāji apmaksās to izstrādi.
- (c) pasākumus **starptautisko tirgu** darbības uzlabošanai. vienlīdzīgu iespēju trūkums attiecībā pret ārzemju konkurentiem, kas gūst labumu no svarīgiem un aizsargātiem institucionāliem tirgiem (Savienotās Valstis, Krievija) ir būtiski svarīgs un ir rūpīgi jāapsver.

- (d) Kosmosa izpēte pēc savas iedabas ir saistīta ar daudzveidīga pielietojuma tehnoloģiju. ES rūpniecības politikai jāņem vērā tās izmantojums gan civiliem, gan arī drošības mērķiem.

Kopš EKA izveidošanas lietotais *rūpniecības atdeves* princips ir bijis šobrīd racionalizējamā Eiropas rūpnieciskā potenciāla attīstības mehānisms. Tās dalībvalstu ieguldījums programmās ņem vērā sagaidāmo labumu rūpniecībai no sākotnējās programmas. Pielāgojot „*juste retour*”, EKA ir izstrādājusi „samērīga ieguldījuma” sistēmu, ar to panākot, kur tas ir iespējams, iemaksu atbilstību piešķirtajiem līgumiem. Neraugoties uz to, ir jānovērtē sistēmas pielietošanas radītā ietekme un jāapsver tās izdevīgums attiecībā pret iespējamām izmaksām konkurētspējas ziņā, kā arī tās sakars ar dalībvalstu motivāciju ieguldīt savus līdzekļus programmās.

4.2. Starptautiskā sadarbība

Darbības kosmosā pēc savas iedabas ir starptautiskas. Nereti tām ir globāli mērķi un tās saistās ar lieliem un riskantiem izdevumiem, kurus vienatnē nevar atļauties viens ieguldītājs. Parasti tās tiek veiktas, balstoties uz savstarpēju interesi un nav saistītas ar līdzekļu apmaiņu. Starptautiskā sadarbība arī turpmāk būs viens no Eiropas Kosmosa politiku noteicošiem faktoriem.

Eiropai ir vajadzīga stratēģijas un starptautisko iniciatīvu pastiprināšana daudzās jomās, ieskaitot izpēti. Plašākā politikas traktējumā Eiropai vajadzētu turpināt kosmosa partnerattiecību nostiprināšanu ar Krieviju, saglabāt un attīstīt savu ilgtermiņa sadarbību ar Savienotajām Valstīm zinātnes un pielietojamo pētījumu jomā, uzsākt vai paplašināt sadarbību ar strauji augošajām kosmosa pētījumu lielvalstīm un nostiprināt Eiropas lomu starptautiskajās organizācijās un iniciatīvās, kas saistāmas ar kosmosa apgūšanu.

Saskaņā ar Eiropas kaimiņattiecību politikas mērķiem, sadarbība kosmosa izpētes jomā tiks veicināta, lai atbalstītu Eiropas austrumu un dienvidu kaimiņvalstu ekonomisko un sociālo attīstību.

Attiecības ar jaunattīstības valstīm nostiprinās ar ES, EKA, valstu un *EUMETSAT* programmām, arvien vairāk tajās iesaistot atbildīgos par attīstības politiku Eiropā. Tas ir papildinājums nolīgumiem ar citām valstīm par kosmosa programmu zemes sistēmu darbību.

Arī *Galileo* ir ievērojams starptautiskās sadarbības aspekts, turklāt tās potenciāla pilnīgai izvēšanai ir nepieciešami globāli partneri. *Galileo* nebūs vienīgi Eiropas valstu sadarbības auglis, bet tās izpildē tiks iesaistīti arvien plašāks un strauji pieaugošs citu valstu loks. Sadarbība ar šīm valstīm radīs labāku tehnisko saskaņotību ar citām satelītu navigācijas sistēmām visā pasaulē, nostiprinās globālo infrastruktūru, kas nepieciešama šīs sistēmas darbībai un attīstīs un stimulēs tirgus visā pasaulē. Ir panāktas vienošanās ar ASV, Ķīnu un Izraēlu. Ir uzsāktas sarunas ar vismaz desmit citām valstīm. *GMES* būs galvenais Eiropas ieguldījums Globālas Zemes sistēmu novērošanas sistēmas (*GEOSS*) attīstībā, koordinējot to ar *EUMETSAT* un *GEO* dalībvalstu darbu. Saziņas sistēmu kontekstā tiks turpinātas starptautiskās sadarbības darbības, lai trešām valstīm sniegtu satelītu pakalpojumus un to pielietojuma priekšrocības.

4.3. Instrumenti

Ar kosmosa pētniecību saistītās darbības ES finansēs no dažādiem avotiem. *Galileo* izvēršanu un darbību īsteno ar valsts un privātas partnerības attiecību shēmu (koncesiju), kurai valsts finansējums nāk no īpašas budžeta pozīcijas Eiropas tīklojuma politikas ietvaros. 7. PTA pamatprogramma (FP7) ietvers arī *Galileo* tehnoloģiju otrās paaudzes pielietojuma un sākotnējās attīstīšanas jautājumus.

„Drošības un kosmosa” tematiskā prioritāte īpašās programmas „Sadarbība” FP7 ietvaros tiek uzskatīta par nozīmīgu avotu jaunās *GMES* programmas fondu avotiem. Sākotnējie darbības pakalpojumi tiks ieviesti pakāpeniski, ieskaitot visas *GMES* sastāvdaļas, sākot ar ierobežotiem ātras pieejas pakalpojumiem konsolidētu prioritāšu pamatā. Šo ātras pieejas variantu izvēle pirmkārt balstīsies uz lietotāju pieprasījuma nozīmīgumu. Vajadzības var tikt pārveidotas un integrētas kopīgo pakalpojumu lokā. *GMES* dos arī savu ieguldījumu un gūs labumu no papildu ierosinājuma par direktīvu *INSPIRE*.⁴

GMES būs galvenais Eiropas ieguldījums globālajā 10 gadu *GEOSS* (Globālā Zemes sistēmu novērošanas sistēma) īstenošanas plānā. *GEOSS* būs dalīta Zemes novērošanas sistēma, kas balstās uz pašreizējiem sadarbības centieniem. *GMES* gūs priekšrocības no *GEOSS in situ* novērojumu attīstības un integrācijas, kurus atbalstīs FP7 tematiskā prioritāte „Vide (ieskaitot Klimata pārmaiņas)”. Tā arī gūs labumu no datu integrācijas un pārvaldes darbībām, kas tiks veiktas FP7 tematiskās prioritātes „Informācijas un komunikāciju tehnoloģijas” ietvaros.

FP7 tematiskā prioritāte „Informācijas un komunikāciju tehnoloģijas” turpinās aptvert jaunievedumus satelītu komunikācijā un uz tiem bāzētu sistēmu un pakalpojumu ieviešanā.

Papildu finansējums ar kosmosu saistītām darbībām var rasties no citām horizontālām FP7 īpašajām programmām, piemēram „Iespējas” (piem., „Pētījumu infrastruktūras”) un „Cilvēki” – atkarībā no attiecīgajām prasībām. ES arī dos savu ieguldījumu FP7 tematiskajā prioritātē „Drošība un kosmosa” tām EKA vadītajām programmām, kas veido pamatu saskaņotai programmai, proti, kosmosa izpētes, pieejas kosmosam un zinātnei, jomās, koncentrējoties uz jaunākajiem pētījumiem. Visbeidzot, zināma finanšu daļa nāks no citiem avotiem, piemēram, Konkurētspējas un jauninājumu programmām, proti, veicot pētījumus par kritiski svarīgām programmām un tehnoloģiju pārdevi, un īpašiem MVU pasākumiem, datu arhivēšanu un to izplatīšanas dienestiem pakalpojumiem.

Tieša *JRC* iesaiste FP7 darbībās arī paredz nosacījumu tādas lietotāju politikas atbalstam, kam ir nepieciešami kosmosā izvietoti pakalpojumi. Šajās tēmās iekļaujas ieguldījumi drošībai, lauksaimniecībai, videi, attīstības palīdzībai, globālajām pārmaiņām un dabas resursu pārvaldei. ES Satelītu centram, Eiropas Komisijas un EKA pakalpojumiem jāintensificē sadarbība, tiecoties pēc arvien vairāk redzamās sinerģijas, tādējādi dodot ieguldījumu Eiropas Zemes novērošanas sistēmas kodola izveidē.

EKA programmas ir klasificējamās divās kategorijās: obligātās darbības un izvēles darbības. Obligātās darbības, kas galvenokārt ir attiecināmas uz Kosmosa zinātņu programmu un konkrētām ar kosmosa pētījumiem saistītām darbībām, aptver apmēram 20 % no EKA

⁴ *INSPIRE* gatavojas radīt Eiropas kosmiskās informācijas infrastruktūru, kas sniedz kosmiskās informācijas pakalpojumus. Šie pakalpojumi ļauj piekļūt kosmosa informācijai no dažādiem avotiem, sākot no vietējā un beidzot ar globālo līmeni.

gada budžeta. To līmenis ir atkarīgs no piecu gadu resursu līmeņa plāna. Zinātniskos pētījumus novērtē ar koleģiālu speciālistu apskati un tos apstiprina dalībvalstis.

Kā paredz organizācijas nosaukums, EKA izvēlas, vai piedalīties neobligātās darbībās un kādā līmenī tas būtu darāms. Ar to saistošus lēmumus pieņem vienīgi dalībvalstis. Tās parasti piekrīt darbībām, kas ir saistītas ar rūpniecības interesēm par šīs programmas ietvaros īstenotajām ar noteikumu, ka ieguldījumi ir atbilstoši (iespēju robežās) attīstības programmām, ņemot vērā izsoles procesa reālo iznākumu „taisnīgu ieguldījumu”.

4.4. ES programmu pārvaldība

Galileo kopīgais pasākums nodrošina programmas pārvaldību tās attīstības fāzē, iekļaujot koncesionāru izvēli. *Galileo* programmas Kopienas ieguldījuma pārvaldība būs atkarīga no Eiropas GNSS Uzraudzības iestādes. Sistēmas izveide un tās pārvaldība tiks nodota privātam konsorcijs apmēram 20 gadu laikā. *Galileo* Drošības padome (GBS) pašlaik atbild par jautājumiem, kas saistīti ar drošību. Tie tiks aizvietoti ar Drošības centriem Uzraudzības iestādes ietvaros.

GMES iniciatīva skars darbības pakalpojumu attīstību, nodrošinot nepieciešamos zemes un kosmosa infrastruktūras sadarbības līmeņus. Kā arī tiks izveidots dialogs starp lietotājiem un tehnoloģiju piegādātājiem. Tas izvērsīsies:

- no dažādiem tehnisko projektu piegādātājiem un nepilniem informācijas piegādātājiem, ieskaitot eksperimentālos projektus, kas jau ir identificēti *GMES* sākumposmā,
- lai izvērstos par koordinētu darbību kopumu, kas atbilst lietotāju vajadzībām un noved pie sākotnējiem darbības pakalpojumiem, kas balstās uz Eiropas un globālās uzraudzības tīklojuma stingrajiem standartiem un validācijas kritērijiem,
- lai iekļautu katras individuālās dalībvalsts priekšrocības,
- nodrošinot sadarbību un pilnīgu atbilstību *GEO* pasākumiem, kā arī
- ievērojami palielinot apsolītās gadskārtējās iemaksas, kuras atbalsta attiecīga komunikāciju stratēģija.

Ar šo pārmaiņu jāizveido efektīva *GMES* stratēģija. Kā paredzēts Komisijas ziņojumā par "Eiropas pētījumu zonu izaugsmei"⁵ "kopīgas tehnoloģijas iniciatīvas, kas var pieņemt kopīgu pasākumu formu, ir paredzētas vides un drošības globālās uzraudzības jomās." Kopīgo tehnoloģiju iniciatīva ir paredzēta Līguma 171. pantā. Ir jāizvēlas vispiemērotākās šo sasniegšanas metodes.

Satelītu komunikācijas attīstībai ir jāievieš kopa ar EKA, ja tas ir iespējams.

4.5. Reglamentējošā un iestāžu struktūra

Lai panāktu Eiropas Kosmosa politikas mērķus, tiks izmantoti tās īstenošanas pasākumi un pielietoti attiecīgi juridiskie instrumenti, kas nodrošinās attiecīgu pasākumu ieviešanu. Tādējādi tiks radīta iespēja ieviest pašreizējos pārvaldības principus visas Eiropas jomā,

⁵ KOM(2005) 118 galīgais, 2005. gada aprīlis..

nodrošinot ilgtermiņa kosmosa izpētes stratēģiskos labumus un tādējādi uzturot EKA kā Eiropas izcilības stratēģisko pievilcību.

Juridiskajai tiesību aktu struktūrai ir jāseko paralēli institucionālai attīstībai. Ir paredzami vairāki scenāriji. Piemēri nav visaptveroši vai arī savstarpēji izslēdzoši.

- (a) ES varētu uzņemties lielāku atbildību par (i) lietotāju vajadzību noteikšanu un koncentrāciju, (ii) par politiskā atbalsta rašanu šiem mērķiem, (iii) par nepieciešamo tehnoloģiju izstrādi šo mērķu sasniegšanai un (iv) par pakalpojumu nodrošināšanu, lai atbalstītu tos un ar tiem saistīto politiku. EKA var arī palielināt savus ieguldījumus ar sabiedrību saistītās kosmosa un zemes infrastruktūrās (ieskaitot piekļuvi kosmosam), kas nepieciešami integrētu operāciju pakalpojumu sniegšanai;
- (b) EKA var apsvērt, kā reaģēt uz savu attieksmi pret paplašinātu un joprojām paplašinošos ES saskaņā ar ES un EKA Vispārējo nolīgumu;
- (c) ES vajadzētu apsvērt, vai tai ir pietiekami mehānismi savu kosmosa darbību nodrošināšanai;
- (d) Atsevišķām dalībvalstīm un to valsts kosmosa aģentūrām ir jāapsver, vai to sadarbība ar tehnisko centru tīkliem Eiropā un ar to līdzdalībniekiem Eiropā ir lietderīga, kā arī
- (e) vai citām organizācijām, kurām, piemēram, ir zināma loma kosmosa izpētē, varētu būt nozīme to ilgtermiņa sadarbībā ar dalībvalstīm un to ieguldījumu Eiropas Kosmosa programmā.

Šo scenāriju attīstības un šī brīža politikas un prakses ietekmes uz konkurētspēju jābūt pilnīgam novērtējumam. Tādam novērtējumam ir jābūt padziļinātam un objektīvam, ņemot vērā visus aspektus, ieskaitot dalībvalstu rūpniecības iespējas un to ieguldījuma spēju, kad dalībvalstis mēģina īstenot savu pirmo Eiropas Kosmosa programmu un mēģina virzīties tālāk. Šajā vērtējumā jāņem vērā zināmos svarīgākos lēmumus Eiropas lēmumu kalendārā.